

I. PARTEA GENERALĂ

1.1. CONSIDERAȚII PRELIMINARE

1.1.1. *Definiția dreptului internațional privat*

Dreptul internațional privat reprezintă acea ramură a sistemului de drept românesc care cuprinde totalitatea normelor juridice – preponderent conflictuale - reglementând soluționarea conflictelor de legi în spațiu, conflictelor de jurisdicții și condiția juridică a străinului în țara noastră¹.

1.1.2. *Trăsăturile dreptului internațional privat*

Este o *ramură de drept*, deci nu este rezultatul vreunui consens internațional, ci aparține dreptului intern al fiecărui stat, motiv pentru care putem vorbi despre drept internațional privat român, german, francez ș.a.m.d. Prin această trăsătură se deosebește de dreptul internațional public, în cadrul căruia normele juridice sunt expresia unui consens internațional manifestat în convenții și tratate internaționale.

Normele dreptului internațional privat sunt numite *conflictuale*² (foarte puține fiind norme materiale), adică acele norme

---

¹ Pentru mai multe detalii referitoare la denumirea ”drept internațional privat” a se vedea Ovidiu Ungureanu, Călina Jugastru, ”Manual de drept internațional privat”, Editura *All Beck*, București, 1999, pag. 1-12;

² Pentru detalii referitoare la metoda conflictuală, cu variante ale acesteia, a se vedea I.P. Filipescu, ”Drept internațional privat”, Editura *Actami* București, 1997, vol. I, pag. 28;

care reglementează nu raportul juridic supus reglementării, ci desemnează legea competentă să reglementeze raportul juridic respectiv (asemănător normelor de trimitere).

Dreptul internațional *reglementează instituții* prin normele sale juridice cum sunt: normele pentru determinarea legii aplicabile unui raport de drept privat cu element de extraneitate (conflicte de legi, parte a dreptului internațional privat ce cuprinde normele conflictuale care determină legea aplicabilă unui raport juridic cu element de extraneitate; normele de procedură – norme de competență jurisdicțională în procesele de drept internațional privat, norme ce stabilesc legea aplicabilă proceselor de drept internațional privat, norme ce reglementează efectele hotărârilor judecătorești și arbitrale sau ale altor acte cu caracter jurisdicțional străine în țara noastră); norme care reglementează condiția străinului în țara noastră – singurele norme materiale, întrucât condiția juridică a străinilor persoane fizice sau juridice nu poate fi reglementată decât prin legea materială a forului, ca lege a statului pe teritoriul căruia se află străinul.

1.1.3. Noțiuni generale despre instituția condiției juridice a străinului

Condiția juridică a străinului este acea instituție a dreptului internațional privat care include ansamblul normelor juridice care reglementează existența și întinderea drepturilor și obligațiilor pe care străinul, persoană fizică sau juridică, le are într-o țară³.

Condiția juridică a străinului nu trebuie confundată cu starea și capacitatea acestuia. Condiția juridică a străinului este supusă legii materiale a forului (*lex fori*, adică legea statului pe al cărui teritoriu se află) pe când starea și capacitatea acestuia sunt

---

³ În acest context, prin străin înțelegem atât cetățeanul străin, cât și apatridul (persoana fără cetățenie);

supuse legii personale a străinului (*lex personalis*), fiind astfel supusă conflictului de legi și reglementată de norme conflictuale. Cu toate acestea, *lex fori* poate prevedea unele incapacități speciale de folosință pentru străini, de exemplu incapacitatea de a dobândi terenuri, de a exercita anumite profesii, de vot etc.

Spre exemplificare, alin. 4 al art. 16 din Constituția României prevede că, în condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii Uniunii care îndeplinesc cerințele legii organice, au *dreptul de a alege și de a fi aleși* în autoritățile administrației publice locale.

Cu privire la dobândirea dreptului de proprietate asupra terenurilor de către cetățenii străini, Legea nr. 58/1974 privind sistematizarea teritoriului și a localităților urbane și rurale și Legea nr. 59/1974 privitoare la fondul funciar au scos terenurile din circuitul civil general, singura lor modalitate de dobândire recunoscută de lege fiind, la data respectivă, moștenirea legală. După Revoluția de la 1989, Decretul-lege nr. 1/1989 a abrogat aceste reglementări restrictive, revenindu-se la principiul consensualismului în privința înstrăinărilor de terenuri.

Prin Legea nr. 18/1991 a fondului funciar, terenurile de orice fel au fost introduse în circuitul civil general. Dar Constituția din 1991 interzicea cetățenilor străini și apatrizilor să dobândească terenuri în proprietate în România, la fel și persoanelor juridice străine.

Prin Legea nr. 54/1998, toate terenurile, de orice fel, proprietate privată, oriunde ar fi fost situate, rămâneau în circuitul civil, dar *ad validitatem*, actele de înstrăinare trebuiau să îmbrace forma autentică. În linii mari, aceste principii au fost menținute și prin Legea nr. 247/2005.

Codul civil intrat în vigoare la 1 octombrie 2011 instituie un regim juridic unitar al circulației imobilelor, fără a mai face distincție între terenuri și construcții.

Sub regimul Constituției din anul 1991 a fost impusă interdicția pentru cetățenii străini și apatrizi de a dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor în România (art. 41 alin. 2). Această interdicție a fost preluată și de Legea nr. 54/1998 privitoare la circulația juridică a terenurilor, în prezent abrogată, care dispunea în art. 3 că cetățenii străini și apatrizii, precum și persoanele juridice străine nu pot dobândi terenuri în România prin acte juridice între vii sau pentru cauză de moarte.

Constituția revizuită din anul 2003 (art. 44 alin. 2) dispune că cetățenii străini și apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privată asupra terenurilor numai în condițiile ce rezultă din aderarea României la Uniunea Europeană și din alte tratate internaționale la care România este parte, pe bază de reciprocitate, potrivit dispozițiilor prevăzute de legea organică, precum și prin moștenire legală. Noua prevedere constituțională nu mai formulează negativ principiul fundamental în materie, ci pune accentul pe cazurile și condițiile în care aceste persoane fizice pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor. Astfel, incapacitatea cetățenilor străini și a apatrizilor de a dobândi acest drept a devenit relativă și parțială (textul constituțional dispune că cetățenii străini și apatrizii pot dobândi terenuri numai prin moștenire legală, aceasta înseamnă că ei nu vor putea dobândi astfel de bunuri prin moștenire testamentară).

Cetățenii străini și apatrizii pot dobândi, de asemenea, dezmembrăminte ale dreptului de proprietate asupra terenurilor.

Potrivit dispozițiilor art. 3 din Titlul X al Legii nr. 247/2005, în prezent abrogată, „cetățenii străini și apatrizii, precum și persoanele juridice străine pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor în România, în condițiile prevăzute de legea specială”. Pe aceste baze a fost adoptată Legea nr. 312 din 10 noiembrie 2005 privind dobândirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor de către cetățenii străini și apatrizi, precum și de către persoanele juridice străine. Potrivit art. 3 din acest act normativ, cetățenii unui stat membru al Uniunii

Europene, apatrizii cu domiciliul într-un asemenea stat sau cu domiciliul în România, precum și persoanele juridice străine constituite în conformitate cu legislația națională a unui stat membru al Uniunii pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor, în aceleași condiții prevăzute de lege pentru cetățenii români și pentru persoanele juridice române. Așadar, în privința dobândirii dreptului de proprietate asupra terenurilor în România, textul asimilează cetățenii străini, apatrizii și persoanele juridice străine cu persoanele fizice și juridice române. Această asimilare nu se produce însă în mod automat, ci într-un termen diferențiat, prevăzut de art. 4 și art. 5 din Legea nr. 312/2005. Astfel, potrivit art. 4, cetățenii unui stat membru al Uniunii Europene, nerezidenți în România, apatrizii nerezidenți în România, dar având domiciliul într-un stat membru al Uniunii, precum și persoanele juridice nerezidente în țara noastră, dar constituite în conformitate cu legislația națională a unui stat membru al Uniunii, pot dobândi dreptul de proprietate asupra unor terenuri pentru „reședințe secundare”, respectiv „sedii secundare”, la împlinirea a 5 ani de la data aderării României la Uniunea Europeană, adică la împlinirea acestui termen ce a început să curgă de la data de 1 ianuarie 2007. De asemenea, art. 5 din lege dispune că aceleași categorii de persoane - cetățeni ai statelor membre și apatrizi, dar cu domiciliul într-un stat membru al Uniunii sau în România, precum și persoanele juridice constituite în conformitate cu legislația unui stat membru al Uniunii - pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor agricole, pădurilor și asupra terenurilor forestiere la împlinirea unui termen de 7 ani de la data aderării României la Uniunea Europeană, respectiv 1 ianuarie 2007 (2012). Aceste dispoziții nu se aplică însă fermierilor care desfășoară activități independente și sunt, după caz, cetățeni ai statelor membre ale Uniunii ori apatrizi cu domiciliul într-un asemenea stat și își stabilesc reședința în România, sau sunt apatrizi cu domiciliul în România. Aceste categorii de persoane dobândesc dreptul de proprietate asupra terenurilor agricole, pădurilor și terenurilor

forestiere în aceleași condiții cu cele aplicabile cetățenilor români, chiar de la data aderării României la Uniunea Europeană [art. 5 alin. (2) și (4) din lege]. Aceasta înseamnă că, de la data intrării în vigoare a noului Cod civil, aceste categorii de persoane vor putea dobândi terenurile respective numai în condițiile reglementate de textele din noul cod aplicabile în materie, la fel ca și cetățenii români: forma autentică a actului și înscrierea dobândirii în cartea funciară, după distincțiile arătate mai sus privitoare la aplicarea în timp a acestor dispoziții. De asemenea, art. 5 alin. 5 din Legea nr. 312/2005 dispune că aceste persoane nu pot schimba destinația terenurilor agricole, a pădurilor și a terenurilor forestiere pe durata perioadei de tranziție, care a început la data de 1 ianuarie 2007, data aderării României la Uniunea Europeană.

Dispozițiile evocate au ca scop aplicarea în România a principiului liberei circulații a tuturor bunurilor și serviciilor în cadrul Uniunii Europene.

În privința cetățenilor străini și apatrizilor din afara Uniunii Europene, art. 6 din Legea nr. 312/2005 dispune că cetățenii străini, apatrizii și persoanele juridice aparținând statelor terțe vor putea dobândi drept de proprietate asupra terenurilor în condițiile ce vor fi reglementate prin tratate internaționale, pe bază de reciprocitate; aceste persoane însă nu vor putea dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor în condiții mai favorabile decât cele aplicabile cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și persoanelor juridice constituie în conformitate cu legislația națională a unui asemenea stat⁴.

Cu privire la *incapacitatea cetățenilor străini sau apatrizilor de a exercita anumite profesii*, Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor prevede următoarele:

---

⁴ Pentru mai multe detalii a se vedea Corneliu Bârsan, „Drept civil. Drepturi reale principale în reglementarea noului Cod civil”, Editura Hamangiu, București, 2013;

- Admiterea în magistratură a judecătorilor și procurorilor se face prin concurs, pe baza competențelor profesionale, a aptitudinilor și a bunei reputații (art. 12);
- Admiterea în magistratură și formarea profesională inițială în vederea ocupării funcțiilor de judecător și procuror se realizează prin Institutul Superior al Magistraturii (art. 13);
- La concursul pentru admiterea la Institutul Superior al Magistraturii se poate înscrie persoana care îndeplinește cumulativ, printre altele, condiția de a avea cetățenia română, domiciliul în România și capacitatea deplină de exercițiu (art. 14 alin. 2).

1.1.4. *Obiectul dreptului internațional privat*

Este constituit din raporturile juridice private internaționale, adică raporturile juridice de drept privat cu element de extraneitate.

Normele dreptului internațional privat reglementează nu conținutul vieții private internaționale, ci stabilirea criteriilor în funcție de care se face determinarea legilor care au vocația de a o reglementa.

Normele dreptului internațional privat sunt, cu precădere, norme conflictuale, deoarece nu reglementează fondul raporturilor private cu element de extraneitate, ci atribuie competența de reglementare legii unui anumit stat dintre cele cu care raportul juridic în cauză prezintă legături prin elementele sale de extraneitate, motiv pentru care aceste norme conflictuale se mai numesc și norme de trimitere, de repartiție sau de fixare⁵.

Conflictul de legi reprezintă o instituție fundamentală a dreptului internațional privat. Faptul generator al conflictului de legi constă în elementul de extraneitate al raportului juridic,

---

⁵ Pentru mai multe detalii a se vedea Dan Andrei Popescu, Alina Oprea, „Drept internațional privat”, www.ghidulstudentuluiadrecht.blogspot.com, pag. 50-52;